

PUGGEHÄTTEN

PUGGEHATTEN

Skånes Mykologiska Förening

verkar för

- en bättre kännedom om Skånes svampar
- ökade kunskaper om svamparnas betydelse i naturen
- en kartläggning av Skånes svampflora

Medlemskap

Medlem blir Du genom att betala årsavgiften 100 kr till pg 12 10 34-3. Årsavgiften inkluderar tidskriften PUGGEHATTEN, som utkommer med fyra nummer per år inklusive matrikel. Familjemedlemmar 10 kr per år.

Adressändringar

Anmäls till Anna Karin Olsson, Övedskloster 8, 275 94 Sjöbo, tfn 046-391048.

Föreningens adresser

Puggehatten - Skånes Mykologiska Förening, Botaniska museet, Ö. Vallg 18, 223 61 Lund.

Webbplats: www.puggehatten.se

Styrelse

Sven-Åke Hanson (v. ordförande), Birkagatan 49, 256 55 Helsingborg, 042-297108, 0706-097108

Claes Ingvert, Basgränden 4, 224 68 Lund, 046-2116690, 0733-361035

Joachim Krumlinde (sekreterare), Näktergalsvägen 53, 247 36 S. Sandby, 046-57332, 0739-314945

Nils-Otto Nilsson, Snärshult 5112, 280 22 Vittsjö, 0451-250 45, 070-382 50 04

Anna Karin Olsson (kassör), Övedskloster 8, 275 94 Sjöbo, 046-391048, 0709-538183

Sigvard Svensson (ordförande), Kollegievägen 43, 224 73 Lund, 046-127368, arb.046-2224061, 070-7763378

Tony Svensson, Fältvägen 23, 291 39 Kristianstad, 0703-025474

Tove Thomasson, Fredriksberg 2094, 280 10 Sösdala, 0451-61096, 0702-867659

Hans Östling, Vångavägen 1, 291 36 Kristianstad, 044-71650, 0768-223629

Redaktion

Sven-Åke Hanson

Joachim Krumlinde (webbredaktör)

Ulf Olsson, Säflacka 1174, 280 60 Broby, 044-48064, 070-8932189

Ulf Ryde, Plommonvägen 24, 223 55 Lund, 046-2119987

Sigvard Svensson

Tony Svensson (redaktör)

Omslag: Rund toppmurkla (*Morchella esculenta*) -Foto: Claes Ingvert.

Tryck: Beta-Tryck, Tyringe

Copyright: ©Puggehatten och ©Författarna

Ansvarig utgivare: Tony Svensson

Ordförandens sida

När detta skrivs första dagarna i maj meddelar SMHI att april månad varit extremt varm. En stor del av Västsverige har haft en månadsmedeltemperatur ÖVER 10 grader, vilket aldrig tidigare inträffat, och meteorologiskt sett är sommar! Antalet soltimmar i Lund slog rekord och nederbörden var långt under den normala varför de senast planerade exkursionerna har ställts in på grund av torka.

När nu sommaren börjat i april kan vi ju alltid hoppas att (svamp)hösten börjar i juli! Vi har i alla fall försökt planera ett gediget program för resten av året vilket framgår av programbilagan i mitten. Bland annat får vi i början av oktober besök av Svampevennerne på Bornholm och nästa år siktar vi på ett Bornholmsbesök! Vi hoppas naturligtvis att detta blir starten på ett regelbundet utbyte.

Vi har i styrelsen diskuterat hur vi kan förändra programmet för att få fler medlemmar aktiva och vi tar mer än gärna emot idéer och tips (och frivilliga...). Något vi faktiskt vet är att studiecirkel är en av de viktigaste vägarna till ett djupare och mer varierat svampintresse. Studieförbunden, och framförallt Studieförbundet, får varje år dessvärre säga nej till nya svampintresserade då det ofta saknas cirkelledare. Kanske kan just du ta hand om en nybörjarcirkel? Jag är övertygad om att det bland våra medlemmar finns ett antal som är mer än väl kompetenta att hjälpa nybörjare in i svamparnas fascinerande värld. Ta kontakt med Studieförbundet, eller annat studieförbund, där du bor och erbjud dig att ställa upp som cirkelledare. Gör det gärna nu så får de en chans att annonsera en cirkel i höstprogrammet.

Årsmötet hölls som brukligt sista veckan i februari och besöktes av ett tjugotal medlemmar. Att ca 10 % av medlemmarna kommer till årsmötet är faktiskt inte illa; många större föreningar har betydligt sämre uppslutning. Inför årets möte hade Kerstin Bergelin undanbett sig omval och i hennes ställe valdes Nils-Otto Nilsson från Vittsjö i nordligaste Skåne

in. Kerstin har varit styrelsemedlem i många år och lagt ner ett stort arbete för föreningen, inte minst som organisatör av våra inventeringshelger och kurser, oftast i samarbete med Sven-Åke Hanson. Vårvinterns mycket uppskattade tvåträffars mikroskoperingskurs med ett tiotal deltagare är det senaste exemplet och det arbetet kommer hon att fortsätta med. Ett stort och varmt tack från hela Puggehatten, Kerstin! I övrigt omvaldes Joachim Krumlind, Tove Thomasson och Hans Östling på två år, samt undertecknad som ordförande på ett år. Ekonomin är god, mycket tack vare det årliga föreningsstöd Region Skåne bistår oss med, så också 2009. Ett stort tack för detta, det ger oss möjlighet att subventionera inventeringshelgen, fylla på biblioteket med ny litteratur och utrymme att producera ett högklassigt medlemsblad. Alternativen hade varit antingen en betydligt högre medlemsavgift eller en begränsad verksamhet!

I förra PUGGEHATTEN skrev jag om den ideella stiftelsen "Ett klick för skogen" på internet och insamlingen gällande Verles gammelskog, 5 mil NO om Göteborg. I mitten av mars kröntes försöken att rädda skogen med framgång i och med att Ale Kommun, Väst-kuststiftelsen, Naturvårdsverket och Fältbiologerna ställde upp med de pengar som saknades. Just nu har "klickinsamlingen" åter startat efter en tid i träda i brist på sponsorer. Du kan läsa mer på www.ettklickforskogen.se

Slutligen hoppas jag att du som med detta nummer får en påminnelse om att betala medlemsavgiften för 2009 trots allt tycker att medlemsavgiften ger valuta för pengarna och följaktligen fortsätter som medlem. Du ska veta att du är välkommen.

För övrigt tar vi gärna emot förslag och synpunkter på verksamheten, bilder och artiklar till PUGGEHATTEN etc. precis närsomhelst!

Vi ses i markerna framöver!

Sigvard Svensson

Landvinningsvägen vid Karsholm

Ulf Olsson

Oppmannasjön är en näringsrik insjö i Kristianstad kommun. Norra delen ingår i ett skogigt urbergsområde medan den södra delen omges av ett kalkrikt odlingslandskap. Sjön kantas av vassar och på flera håll av större eller mindre ädellövskogar. De naturskogar man kan se rester av finns på öar. Självföryngrade bokskogar kan man också i viss mån betrakta som naturskogar men det är svårt att hitta av kulturen opåverkade områden kring Oppmannasjön.

1887 genomfördes en sjösänkning. Vattennivån sänktes ca två meter. Det medförde naturligtvis kraftiga förändringar av naturen närmast sjön. Under arbetet med sjöregleringen byggde man en vall utmed sjön väster om Karsholms slott. På vallen går det en väg som döpts till Landvinningsvägen. Jag besökte Karsholm i oktober 2008. Det visade sig att denna lokal utmed Oppmannasjöns västra strand har en intressant funga.

Figur 1. Knottig rottryffel (*Scleroderma verrucosum*), NT. Skåne, Karsholm 2008-10-12.
-Foto: Ulf Olsson.

Figur 2. Parkhattmurkla (*Helvella albella*). Skåne, Karsholm 2008-10-12.
-Foto: Ulf Olsson.

Karsholms slott ligger på en udde i Oppmannasjön och är omgiven av en park. Nu skall vi emellertid besöka lövskogen utmed sjön väster om slottet och följer Landvinningsvägen.

Vid besöket i slutet av oktober 2008 hade mycket löv redan fallit från bl.a. tysklönn (sykomorlönn) (*Acer pseudoplatanus*) som är ett stort inslag i lövskogen. Det medförde att marksvampar delvis dolles av löv. Tysklönn är ett främmande inslag i den svenska skogen och sprider sig lätt på näringsrik skogsmark. Det påverkar starkt negativt den inhemska fungan och florant och hela det lokala ekosystemet.

På markvägen fanns flera exemplar av knottrig rottryffel (*Scleroderma verrucosum*) missgynnad NT. Det är en kalkgynnad art som bl.a. kännetecknas av en

småfjällig, tunn fruktkroppsvägg (se figur 1). Längre fram på vägen fanns parkhattmurkla (*Helvella albella*) en ganska sällsynt sporsäckssvamp som tidigare var rödlistad. Den liknar mycket smal hattmurkla (*H. elastica*) men hattkanten är ej fastvuxen vid foten (se figur 2).

Mellan vägen och sjön finns en skogsremsa med en mer ursprunglig vegetation med inslag av gamla bokar och ekar. Detta område tycks inte ha påverkats så mycket av fyllnadsmassor vid sjösänkningen.

I övre delen av slutningen ner mot sjön fanns häggtrattskeivling (*Infundibulicybe geotropa*). Den bildar gärna stora häxringar. Arten beskrivs som häggdof-tande. Ett bra makroskopiskt kännetecken är att foten är längre än hattens bredd och att hatten ofta är ljusare än foten på grund

Figur 3. Häggtrattskevling (*Infundibulicybe geotropa*). Skåne, Karsholm 2008-10-12.
-Foto: Ulf Olsson.

Figur 4. Porslinskevling (*Oudemansiella mucida*) på en fallen bokjätte.
Skåne, Karsholm 2008-10-12. -Foto: Ulf Olsson.

av ett starkt reflekterande ludd på ytan (se figur 3).

En fallen jättestor bok var översållad av porslinsskivling (*Oudemansiella mucida*) (se figur 4). På marken kunde man på de lägst liggande delarna efter en kort promenad räkna in ett 30-tal fruktkroppar av kragjordstjärna (*Geastrum triplex*).

Denna rapport är inte resultatet av en noggrann inventering av lokalen utmed Landvinningsvägen. Det korta besöket gav dock några intressanta svampfynd som lockar till återbesök och det finns ytterligare områden kring Oppmannasjön som också är värda besök av vetgiriga mykologer.

Tack

Till Mikael Jeppson för kontrollbestämning av några kollektioner av *Scleroderma*-arter från Karsholm och ett par andra lokaler i Skåne.

Namngivning

Vid namngivning av vetenskapliga svampnamn har för sporsäckssvampar följts Ekologisk katalog över storsvampar 1998 och för basidiesvampar Funga Nordica 2008.

Trollhand och kantöra i Klåveröd

Joachim Krumlinde & Jan Svensson

Trollhand (*Hypocreopsis lichenoides*) anses vara en ganska sällsynt svamp. Enligt Ryman-Holmåsén "Svampar" finns den inte alls i Skåne och är i övrigt sparsamt förekommande. Nu finns det ju en hel del rapporterade fynd även från Skåne, så fullt så ovanlig är den inte. Nyligen har den

också diskuterats på svampguiden (<http://www.svampguiden.com>) ganska omfattande och många fynd har inrapporterats från Mellansverige.

Troligen är trollhand ganska mycket förbisedd - känt är att den bara finns där det växer kantöra (*Hymenochaete tabacina*)

Trollhand (*Hypocreopsis lichenoides*). -Foto: Joachim Krumlinde

som i sin tur främst växer på "Liggande, klena stammar och grenar av lövträd, bl.a. hassel, hägg och sälg/ vide, sällan på gran, en och ek" (Ekologisk katalog). Där den är vanlig kan den växa över på andra substrat.

Trollhand är en ascomycet, de synliga fruktkropparna är stroma, de verkliga fruktkropparna (perithecierna) är inneslutna i dessa. Kantöra är en skinnsvamp.

Inspirerade av svampguiden och tidigare fynduppgifter begav vi (Jan Svensson från Helsingborg och Joachim Krumlinde från Södra Sandby) oss ut på en exkursion nyligen till Klåveröd och Traneröds mosse. Dessutom ville jag (JK) testa min nyinköpta GPS. Vi hade koordinater för tidigare fynd men dessa hittade vi aldrig till. Däremot fann vi ganska omgående vid Klåveröd ett vidensnår med gott om kantöra, och efter lite letande också trollhand.

Styrkta av dessa fynd gav vi oss ut över Traneröds mosse och följde sedan ett mindre vattendrag som kantades av snår av björk och vide. Här fann vi så småningom både kantöra i mängder och flera, fina stora exemplar av trollhand. En i alla avseenden mycket lyckad expedition.

Det finns anledning att efterforska trollhand på fler lokaler i Skåne, gärna i fuktiga stråk, illa dränerade dikeskanter och liknande miljöer med Salix.

*Kantöra
(Hymenochaete
tabacina).*

*-Foto: Joachim
Krumlinde*

Bokrecension

Markernas museum

Text: Tommy Wirén & Mikael Gustafsson

Foto & layout: Mikael Gustafsson

Publikationen saknar ISBN-nummer, uppgift om tryckeri, tryckort, tryckår och förlag.

Enligt förf. trycktes skriften 2008.

Vid NSF Osby-Östra Göinges årsmöte fick jag tillfälle att köpa en utomordentligt fin och värdefull guide (Markernas museum) till ”platser med höga kultur- och naturvärden i Olofströms kommun”. Efter att ha läst beskrivningar och studerat de proffsiga bilderna längtar jag verkligen ut i naturen till dessa lokaler även om de inte ligger i min hemkommun och för den delen ej heller i Skåne.

På 80 sidor i A4-format och alla sidor med färgbilder beskrivs miljöer och naturobjekt som tjärdalar och beckgrytor, kol-

bottnar, vargropar, betesmarker, fågator, artrika träd, gammal skog, ädellövskog, järnvägsflora, likkällare m.m. Alla objekt är markerade på en översiktskarta och dessutom angivna med x,y- koordinater enligt RT 90-systemet.

Markernas museum borde få ett större spridningsområde än Olofströms kommun. En förhoppning är att kommunerna i Skåne tar efter exemplet från Olofström och producerar och bekostar liknande guider till intressanta kultur- och naturobjekt.

Ulf Olsson

Ur Markernas museum, Wirén T. & Gustafsson M., 2008.

INVENTERINGSHELG i Breanäs

25 – 27 september 2009

Alla medlemmar i Puggehatten
inbjuds till att delta i höstens inventeringshelg

Program: Samling fredag kväll den 25 september kl. 18.00 för gemensam middag på konferenshotellet. Efter middagen blir det en kort lägesrapport om de senaste intressanta svampfynden i Skåne, presentation av den fortsatta inventeringen, genomgång av exkursionsmålen och avslutning med bildvisning. Lördagen och del av söndagen ägnas åt exkursioner i omgivningarna och artbestämningar. Avslutning efter söndagens eftermiddagsfika ca kl. 15.00.

För dem som har tillfälle kommer också en exkursion att genomföras fredag eftermiddag med start kl. 13.00 vid kyrkan i Broby.

Logi: Breanäs Konferenshotell. Inkvartering i enkelrum, begränsat antal, eller dubbelrum med dusch och toalett. I boendet ingår lakan och handdukar. Ta däremot med termos och matlåda.

Kostnad: Deltagare betalar för frukost, lunchpaket, middag och fika, totalt 600:- för hela helgen. För boende i enkelrum tillkommer 250:-/natt. Resa, vid samåkning, till Breanäs och vid exkursioner, samt logi och arbetsrum subventioneras.

Anmälan: Anmälan sker genom att betala in kostnaden för maten, 600:- samt eventuellt enkelrumstillägg på postgiro 12 10 34 - 3 senast den 31 augusti. Önskemål om specialkost måste anges vid anmälan. Antalet deltagare är begränsat.

Upplysningar: Kerstin Bergelin tel.: 042 - 23 82 32; 0705 – 41 14 14.
E-Mail: kerstin.bergelin@telia.com
Sven-Åke Hanson tel.: 042 – 29 71 08, 0706 – 09 71 08.
E-Mail: monica.hanson@telia.com

Välkommen till en tolfte inventeringshelg i Puggehattens regi!

Styrelsen

Svampens Dag

Svamputställning och svamprådgivning på Kullaberg
Tipspromenad med priser bra att ha vid svampplockning

Söndagen den 6 september 2009 kl. 10.00–15.00

Naturskyddsföreningen i Kullabygden visar svampar som man kan finna i Skåne och särskilt i Kullabygden. De som önskar kan först gå Friluftsförbundets tipsrunda och då plocka egna svampar att fråga om. På utställningen finns sedan möjlighet att själv försöka bestämma sina svampar eller att få säker hjälp med bestämningen.

Vi visar särskilt goda matsvampar, som man tryggt kan plocka, men också lömska giftiga förväxlingssvampar. På utställningen kommer att finnas ett bord speciellt för barnen med spännande svampar. Vi kommer även att ha försäljning av svampkorgar, svampknivar, sittdynor och kåsor m.m.

Tag gärna med egna svampar att fråga om.

Plats: Friluftsförbundets stuga, Björkeröd, Kullaberg.

Upplysningar genom Kerstin Bergelin tel. 042 – 23 82 32, 0705 – 41 14 14.

För att se fler arrangemang under Svampens Dag 6 sept. gå in på
www.puggehatten.se
Information läggs ut fortlöpande.

INNEHÅLL

- 1 Ordförandens sida
- 2 Landvinningsvägen vid Karsholm
- 6 Trollhand och kantöra i Klåveröd
- 8 Bokrecension

